

Michel Duc Goninaz kaj la reviziado de la *Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto*

Claude ROUX

En 1990 la Plenum-komitato (PK) de la Sennacieca Asocio Tutmonda (SAT) petis Michel-on Duc Goninaz entrepreni revizion de la Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto (PIV). Michel unue certigis, ke Gaston Waringhien, la ĉefa kunaŭtoro de PIV 1970, aprobas la principon de ĉi tiu revizio sub lia direktado (1991) kaj rilatis kun li por starigi laborplanon. Post la morto de Waringhien, fine de la jaro 1991, Georges Lagrange (1928–1992; kultura centro Kvinpetalo, Bureso, apud Montmoriljono, Francio) konfidis al Michel la ekzempleron de PIV apartenintan al Waringhien, grandvaloran pro ĝiaj marĝenaj korektoj kaj notoj. La unuaj pli ol 350 modifoj de PIV estis do tiuj proponitaj de Waringhien mem. Poste Michel malkovris aliajn jam ekzistantajn korekto-proponojn i.a. en la arkivo de Rolando Levreaud (1919–1992; Saint-André-de-Cubzac, apud Bordojo), ellaborita dum la kompilado de la Suplemento de PIV (1987), kaj en la multaj notoj verkitaj de André Caubel (1904–1977; Marsejlo) dum la jaroj 1970. Sed tiuj ĉi laboraĵoj montriĝis nesufiĉaj: estis ja nepre necese krei ampleksan rondon da reviziantoj, kiu inkluzivu kaj ĝeneralistojn de la lingvo kaj fakulojn pri kiel eble plej granda nombro de fakoj traktitaj en PIV. Pro tio Michel lanĉis pere de SAT alvokon al la Akademio de Esperanto, al la Akademio Internacia de la Sciencoj (AIS) de Sanmarino kaj al la respondeculoj de ĉiuj fakaj esperanto-asocioj, el kiuj sufiĉe multaj kunlaboris en la reviziado.

Tiam mi estis kvazaŭ najbaro de Michel (li loĝis en Aikso Provenca, dum mi en Marsejlo) kaj ni de tempo al tempo renkontiĝis ĉe li, i.a. por diskuti pri lia grandioza projekto. En 1994 li petis mian helpon koncerne al la uzo de sia komputilo (Michel ne tute regis ĝin) kaj al la natursciencaj terminoj en PIV. Niaj rilatoj tuj poste iĝis pli kaj pli oftaj precipe koncerne la planadon de la giganta tasko de la reviziado. La unua plej urĝa afero konsistis en la ellaborado de tiparoj (tiam unikodaj tiparoj ne ekzistis) specifaj al Esperanto (ĉapelitaj literoj) kaj al PIV (vinjetoj), kiu okupis min dum du monatoj sub la direktado de Michel, kiu kontrolis, ke ili ja taŭgas por nia celo. Poste necesis skani la 1 213 tekstopaĝojn de PIV 1970 por ricevi tekston redakteblan per

komputilo kaj organizi la korektadon de la rekoneraroj (kiujn postlasis la programo de optika tiprekono), en kiu partoprenis pli ol 20 personoj.

En 1995 komenciĝis la enkomputiligado de la modifoj de PIV. Ĉiu kunlaboranto ricevis la tekston de sia fako (eltirita el la elektronika dosiero *Tuta PIV*) sub formo de elektronika dosiero, por korekti kaj kompletigi ĝin, kvankam kelkaj kunlaborantoj preferis reverki aŭ estis devigataj verki la tutan tekston de sia fako: en PIV 1970 pluraj fakoj de la reviziata PIV (la Nova PIV) estas aŭ tute eksmodaj [ekz. la fako matematiko reverkita de Christer Kiselman (Upsalo) kaj Horst Holdgrün (Gottingeno)] aŭ eĉ malestaj (ekz. la fako komputiko, verkita de Edmundo Grimley Evans). Tiam Michel kunordigis la laboron super la ĝenerala vortaro kaj la sciencoj de la socio, dum mi kunordigis la reviziadon de la fakoj matematiko, natursciencoj kaj teknikoj. Entute kunlaboris ĉ. 90 fakuloj, kies listo troviĝas en PIV 2005 (pp. 18–20), el kiuj ĉ. 20 membroj de la Akademio de Esperanto (AdE), tiel ke nur tre malmultaj fakoj de PIV restis ne reviziataj. La korespondado inter la kunordigantoj kaj la fakaj reviziantoj estis intensa, longedaŭra kaj ege fruktodona. Michel kaj mi regule renkontiĝis por diskuti pri la ŝanĝoj proponitaj de tiu aŭ tiu ĉi kolego, pri la progresado de la laboro, pri la ŝtopendaj breĉoj kaj aliaj punktoj. Ni ambaŭ sidis antaŭ la komputilo de Michel kaj kune korektis (ĉiuj korektoj de PIV estis farataj kune) kaj amike diskutis pri tiu aŭ ĉi tiu fako, redakta aŭ lingva punkto. Michel eltiris el inter la paĝoj de sia ekzemplero de PIV 1970 etajn paperpecojn kraĵone surskribitajn per koncizaj indikoj de korektado, kiujn ni pridiskutis antaŭ ol ĝisdatigi la dosieron *Tuta PIV*. La labortago ĝenerale finiĝis post la oka vespere (per la savkopio de ĉiuj modifitaj dosieroj), tamen interrompita postagmeze, ĉ. la kvina, de duonhora da ripozo ĉirkaŭ tablo en la kuirejo, kie ni ricevis manĝeton preparitan de Arlette, la edzino de Michel.

Ĉar sur diversaj kampoj la informoj entenitaj de PIV 1970 estis eksmodaj en la jaroj 1990, la necesaj ŝanĝoj estis ofte gravaj kaj postulis multe da laboro, precipe la ĝisdatigo de la ĝenerala vortaro kaj de la nomoj de teritorioj, la atento al la novaj Oficialaj Aldonoj de AdE kaj la aldono de ties indikiloj en la respondataj vortoj de PIV kaj la korekto kaj aldono de tre multaj artikoloj en la fakoj matematiko, natursciencoj kaj teknikoj. Tial nur fine de 1999 komenciĝis la unua korektado de la teksto de la Nova PIV, poparte sendita al la diversaj reviziantoj kaj al skipo de trideko da ne specialigintaj korektantoj (kies listo kuŝas sur paĝo 20 de PIV 2005). Samtempe Michel kaj mi komencis zorgi pri la ilustraĵoj, ĉar tiam nur malmultaj reviziantoj ilustris sian revizion, sed malgraŭ la gravaj kontribuoj de Serge Sire (Sillingy, apud Annecy), pri diversaj fakoj, kaj de la reviziantoj de la fakoj matem-

atiko, konstruteknikoj, botaniko, zoologio kaj biologio kaj fiziologio, nia PIV bedaŭrinde restis nesufiĉe ilustrita. Krome Wolfram Diestel (Lepsiko) kaj Serge Sire perkomputile kontrolis la koherecon de la referencoj de la tuta Nova PIV.

En 2001 okazis la dua vico de korektado samtempe kun la definitiva enpaĝigo, kiun mi faris sub la kontrolo de Michel. En januaro 2002 mi sendis la prespretajn dosierojn al la presisto kaj samjare finfine aperis la Nova PIV, kiun SAT kaj Michel prezentis en la kongreso de SAT en Alikanto. Post pli ol dek jaroj da intensa laboro! Iom poste Michel ricevis la honoran titolon “La Esperantisto de la jaro”, aljuĝita de la revuo *La Ondo de Esperanto*.

Ne daŭris longe la ripoztempo! Tre frue venis analizoj kaj kritikoj (vidu ekz-e la recenzon “Heroa verko – kun mankoj” (Wennergren 2002) kaj la analizo *Kritikaj notoj pri la Plena Ilustrita Vortaro 2002 kaj 2005* (Wennergren 2006), ambaŭ de Bertilo Wennergren), kaj diversspecaj korekto proponoj, ĉiuj kiuj devigis nin malfermi novan dosieron, NPIV2, kaj rekomenci la amikajn renkontojn ĉe la komputilo de Michel. Al la antaŭaj reviziantoj aldoniĝis novaj (kompleta listo en PIV 2005, p. 20). En 2003 la PK de SAT proponis al Michel, ke li direktu novan korektitan kaj ĝisdatigitan eldonon, sampaĝan kiel PIV 2002. Por tiu ĉi ni do akceptis nur la korektojn, aldonojn kaj forigojn, kiuj ne notinde modifas la enpaĝigon, do ekskluzivis novajn desegnojn kaj (krom maloftaj esceptoj) aldonojn aŭ forigojn de pli ol du linioj. Pli gravajn necesajn ŝanĝojn ni arigis en apartan dosieron, cele al estonta, iom nebule planita eldono pli ampleksa, kun pli da ilustraĵoj, eble koloraj, kaj kun tute nova enpaĝigo. Dume la stoko de la 2000 ekzempleroj de la Nova PIV rapide malkreskis kaj elĉerpiĝis en 2004, sed Michel kaj mi estis pretaj por la dua eldono, kiu aperis kun la titolo PIV 2005.

Tial ke ĉi tiu eldono pli malrapide disvendiĝis ol la antaŭa kaj ke la korektendaĵoj estis notinde malpli multaj, malpli da streboj estis necesaj por la ĝisdatigo de PIV: Michel dediĉis pli da tempo al la preparo de nova eldono de la fame konata Plena Vortaro (PV), unue aperinta en 1930, kaj mi al la verkado de ampleksa katalogo pri la likenoj en Francio (Roux k.a. 2014). Malgraŭ tio iom post iom progresis la korektado de PIV kaj en 2015–2016 manuskripto pri PIV 2017 estis survoje al finpretigo sur la samaj bazoj kiel tiuj de PIV 2005. Multaj korektoj devenis el proponoj de diversaj korespondantoj, i.a. de Wang Chongfang, kiu, dum sia laborego super la Granda Vortaro Ĉina-Esperanta (Wang 2007), elsarkis multajn eraretojn en la PIV-aj citaĵoj de la Zamenhofa Proverbaro (Zamenhof 1910) kaj de la Biblio (La Sankta Biblio 1990; La Malnova Testamento 1908–1921), fontantajn el PIV 1970 sed preteratentitajn.

Sed, ho ve!, nia komuna laboro abrupte interrompiĝis pro la tute ne atendita forpaso de Michel la 26-an de marto 2016, en la aĝo de 82 jaroj kaj duono. Post paso de la ŝoko pro lia malapero, mi en julio finanalizis la notojn senditajn de Wang Chongfang kaj la enretigitajn Kritikaj notoj de Bertilo Wennergren kaj poste pretigis en oktobro 2016 la prespretajn dosierojn de PIV 2017.

Kian grandan ŝancon mi havis konatiĝi kun Michel kaj partopreni kun li en la granda aventuro de la reviziado de PIV kaj tiel progresi en la lingvo Esperanto danke al liaj valoregaj instruoj, konatiĝi kun dekoj da eksterordinaraj kolegoj kaj ĝisdatigi miajn sciojn pri la natursciencoj spite al mia frua (1972) specialiĝo en likenologio. PIV 2017 estos la lasta eldono samspeca kiel PIV 2002 kaj 2005: nun ne plu eblas plibonigi PIV-on sen drastaj ŝanĝoj en la enpaĝigo kaj en la enhavo. Ĉu estiĝos nova impeto de la esperantistoj por pli ampleksa kaj pli ilustrita, grandparte renovigita PIV?

Bibliografiaj referencoj

- Clauzade, Georges A.; Diederich, Paul; Roux, Claude. 1989. *Nelikenigintaj fungoj likenoĝaj – Ilustrita determinlibro*. Marsejlo: Soc. linn. Provence (Bull. Soc. linn. Provence, speciala n-ro 1). 142 pp.
- Clauzade, Georges A.; Roux, Claude. 1985. *Likenoj de Okcidenta Eŭropo. Ilustrita determinlibro*. Royan: S.B.C.O. (Bull. Soc. bot. Centre-Ouest, speciala n-ro 7). 893 + 2 pp.
- Grosjean-Maupin, E. [Émile]; Esselin, A[lbert]; Grenkamp-Kornfeld, S[alomon]; Waringhien, G[aston]. 1971. *Plena Vortaro de Esperanto kun Suplemento*. Parizo: Sennacieca Asocio Tutmonda. 511 + 63 pp. (PV)
- La Malnova testamento*. 1908–1921. (Tradukita el la hebrea de L. L. Zamenhof.) Parizo: Hachette et Cie.
- La Nova Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto*. 2002. Parizo: Sennacieca Asocio Tutmonda. 1 265 pp. (NPIV)
- Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto*. 1970. Parizo: Sennacieca Asocio Tutmonda. 1 303 pp. (PIV 1970)
- Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto. Suplemento*. 1987. Parizo: Sennacieca Asocio Tutmonda. 45 pp.
- Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto 2005*. 2005. Parizo: Sennacieca Asocio Tutmonda. 1 265 pp. (PIV 2005)
- Roux, Claude k.a. 2014. *Catalogue des lichens et champignons lichénicoles de France métropolitaine*. Fougères (Ille-et-Vilaine): Des Abbayes. 1 525 pp.
- La Sankta Biblio. Malnova kaj Nova Testamento tradukitaj el la originalaj lingvoj*. 1990. Londono: Brita kaj Alilanda Biblia Societo; Edinburgo: Nacia Biblia Societo de Skotlando.

- Wang Chongfang. 2007. *Granda Vortaro Ĉina-Esperanta*. Ĉina Esperanto-Eldonejo en kunlaborado kun Esperanta Asocio de Guangdong-provinco kaj Esperanta Asocio de Jiangsu-provinco. 1 246 pp.
- Wennergren, Bertilo. 2002. Heroa verko – kun mankoj. *Monato* 2002-09. Antverpeno: Flandra Esperanto-Ligo. Rete: <http://www.esperanto.be/fel/mon/rec/pivo.html>
- Wennergren, Bertilo. 2006. *Kritikaj notoj pri la Plena Ilustrita Vortaro 2002 kaj 2005*. <http://bertilow.com/piv/#novajhoj>
- Zamenhof L. L. 1910. *Proverbaro Esperanta laŭ la verko Frazologio rusa-pola-franca, germana de M. F. Zamenhof*. Parizo: Hachette et Cie.

Claude Roux estas emerita direktisto pri esplorado (fako likenologio) en CNRS (Francia Centro pri Scienca Esplorado), membro de la Akademio Internacia de la Sciencoj (AIS), aŭtoro aŭ kunaŭtoro de ĉ. 260 likenologiaj publikaĵoj, el kiuj ĉ. 40 en Esperanto, i.a. determinlibroj pri la likenoj (Clauzade & Roux 1985) kaj nelikeniĝintaj fungoj likenlogaj (Clauzade k.a. 1989) (kompleta listo en <http://lichenologue.org/fr/>), kunordiganto de la revizio de la fakoj matematiko, natursciencoj kaj teknikoj de NPIV kaj PIV 2005.

Paperpoŝta adreso de la aŭtoro: 390 chemin des Vignes vieilles,
FR-84120 Mirabeau, Francio

Retpoŝta adreso: <clau.roux21@wanadoo.fr>

Ricevita 2016-10-26

Akceptita por publikado 2016-11-22